

PEAKOOSOLEKUTE AJALUGU EESTIS

Mis on peakoosolek?

AKELi peakoosolek on AKELi kõrgeim juhtimisvorm. Peakoosolek valib nõukogu ja juhatuse ning üldjuhul osakondade juhid, otsustab liikmeskogudustega seotud küsimused, muudab põhikirja ja tegeleb muude AKELi tööd puudutavate küsimustega.

Kui tihti peakoosolek kokku kutsutakse?

AKELi peakoosolek toimub igal kolmandal aastal ja selle kutsub kokku AKELi nõukogu, teatades sellest kirjalikult kõigile Kohalikele Kogudustele, Unioonile ja Divisjonile vähemalt neli nädalat enne peakoosoleku algust.

Kes peakoosoleku töökoosolekutel osalevad?

Iga kohalik kogudus saadab peakoosolekule ühe põhisaadiku ja iga 50 liikme kohta ühe lisasaadiku. Lisasaadikuid võib kohalikust kogudusest olla kuni neli. Kohaliku koguduse saadik peab olema selle kohaliku koguduse liige.

Lisaks osalevad peakoosoleku töökoosolekutel ka AKELi tööloaga pastorid ja misjonitöölised, AKELi nõukogu liikmed ning mõni uniooni, divisjoni ja peakonverentsi juhatuse liige. Peakoosolekul võivad osaleda ka AKELi nõukogu poolt esitatud ja peakoosoleku poolt kinnitatud muud saadikud.

Allikas: Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liidu ja Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liidu Kohalike Koguduste Põhikirj

Fakte ajaloost

1. peakoosolek

22.–25.06.1917 Narvas

39. peakoosolek

10.–12.06.2016 Tartus

Üleskutse

Teeme tänasest päevast erilise sündmuse, oodatud kokkusaamise meie vanade ja uute sõpradega, kohtumise meie sõbra Jeesusega!

FAKTE EESTI PEAKOOSOLEKUTE KOHTA

- **Esimene peakoosolek toimus Narvas 1917. aastal**, mil otsustati moodustada SPA Eesti Ühisus (Koguduste Liit).
- **Peakoosolekud on toimunud Eestis neljas erinevas linnas:** Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus. Enim Tallinnas 23 korral (sh kahel erakorralisel konverentsil) ja Tartus 14 korral.
- 1920. aasta peakoosoleku tulemus: SPA Eesti Liit võeti Skandinaavia Uniooni.
- **1. septembri 1923. aastal läks Eesti Liit Skandinaavia Unioonist üle Balti Uniooni**, kuna Eesti, Läti ja Leedu tarvis loodi Balti Unioon.
- **Esialgu toimusid peakoosolekud igal aastal.** Pärast 1944. aastat toimus järgmine peakoosolek aga alles 1969. aastal.
- **Kõige pikem peakoosolek** kestis 1927. aastal Tallinnas **seitse päeva**. Kõige lühemad on kestnud ühe päeva.
- **Peakoosolekuid on peetud nii oma kirikuruumides kui ka üüritud saalides.** Näiteks, 1923. aasta peakoosolek toimus Tallinnas, **Estonia kontserdisaalis**. 1925., 1926. ja 1928. aastal toimusid peakoosolekud Tartus, **Bürgemusse saalis** (mis hävis sõja ajal). 1934. ja 1944. aastal toimusid peakoosolekud Pärnus, **Endla saalis**, 1939. aastal Tarus, oma kirikus, Lille 18 ja **Vanemuise kontserdisaalis**. Ka 2016. aasta peakoosoleku hingamispäeva pidulikud teenistused toimuvad Vanemuise kontserdisaalis.
- **31. mail 1935** tehti Eesti liidu peakoosolekul ajalooline otsus **rajada Eestisse misjonikool**.

TERMINID

Eestis toimunud **peakoosolekute sünonüüm on konverents**.

Presbüter on (koguduse) **vanem**. Seda kreeka keelest tulnud terminit kasutati **nõukogude ajal** pastorite kohta. Omavahelises kõnekeeles kutsuti presbütereid jutlustajateks.

Kohalike koguduste kogudusevanemate kohta kasutati eestikeelset terminit *kogudusevanem*.

Vanempresbüter on vanemate vanem. Seda terminit kasutati nõukogude ajal koguduste liidu esimehe kohta.

Presbüterite nõukogu ehk vanemate nõukogu oli koguduste liidu nõukogu nõukogude ajal.

* * *

Käesoleva trükise koostasid Helis Rosin ja Heino Lukk.

**„Tõuse ja rutta –
JEESUS TULEB!“**
10.–12. juuni 2016
Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liidu
39. Peakoosolek

PEAKOOSOLEKUD, NIMETATUD KA KONVERENTSIDEKS, EI OLNUD AINULT ARUANDE-
VALIMISKOOSOLEKUD, VAID OLID EESTI ADVENTRAHVALE TÕELISTEKS PIDUPÄEVADEKS,
KUS LISAKS KÕIGELE MUULE TUGEVDATI ADVENTRAHVA ÜHEPERETUNNET.

Foto on tehtud 1934. aastal, kui Rakvere kogudus sõitis Pärnusse konverentsile.

MILLISED OLID PEAKOOSOLEKUD MÖÖDUNUD SAJANDIL? OMA MÄLESTUSI JAGAVAD VIIS MEIE KOGUDUSE EAKAT INIMEST – HELJO VAHUR, LIIVIA VAHTRAMÄE, HELJU ROSIN, LEA KÕRGEND JA VIKTOR NOGINOVSKI. MÄLESTUSI KOGUSID HEINO LUKK JA HELIS ROSIN.

PEAKOOSOLEKUTEL EHK KONVERENTSIDEL OSALENUTE MEENUTUSED I

Heljo Vahur (85) meenutab 1939. aastal Tartus SPA Eesti Liidu konverentsilkäimist.

Heljo ema Liisa Arobaum (Arumaa) oli mitte just kõige esimene, aga üks esimesi adventkogudusse ristitud Türi.

„Meie pere elas Türi. Minu isa oli raudteelane ja tol korral sai raudteelase perekond igal aastal ühe prii perekonnapileti, üks edasi-tagasi sõit aastas oli tasuta. Sellel aastal otsustas ema, et sõidab minuga selle tasuta perekonnapiletiga Tartusse konverentsile. Sõitsime Türi rongiga Tammsallu ja sealt

edasi Tartusse. Tagasi sama teed. Olin 9-aastane laps, kui osalesin koos emaga Tartus adventkoguduse Eesti Liidu konverentsil Vanemuise teatris. See oli muidugi vana Vanemuine.

Mäletan, et istusime Vanemuise aias laua taga – minu ema, mina, vend Kärmas ja tema abikaasa.

Istusime, aeti juttu ja tehti nalja. Mäletan, et magasime kuskil koolimajas põhkude peal. Anti kuuma vett, et saime teed teha. Mäletan esinemas vend Augi.“

PEAKOOSOLEKUTEL EHK KONVERENTSIDEL OSALENUTE MEENUTUSED II

Liivia Vahtramäe (94) ristiti 1939. aastal Tartus SPA Eesti Liidu konverentsil.

„Mind ristiti adventkoguduste Eesti Liidu ühe konverentsi aegu. Aastarv pole meeles. (Koguduse nimekirjas on ristimisaeg 22.07.1939, mil oli Tartus ka Liidu konverents. Liivia oli siis 17-aastane.) Ristimine toimus Lille tänava kiriku nüüdse eeskoja pöranda all avanevas basseinis. Ristimine toimus hingamispäeva hommikul kas enne teenistusi või seal vahepeal, igatahes on selgesti meeles, et selle konverentsi hommikul teenistusel võeti juba ristitud kogudusse vastu.

Mina tulin maalt [25 km Tartust, Vissist] linna eelmisel õhtul ja olin Uukide peres ööd. Selle õhtu koosolekul tehti üleskutse ristimiseks ja ka mina otsustasin tulla ristimisele. Minu ema Marie tuli kirikusse maalt hingamispäeva hommikul ja mamma Marie jaoks oli see üllatus, kui tütar seisis püsti kogudusse vastuvõtmiseks. Mina

isegi ei teadnud enne, et minu ristimine tuleb. Ka Linda (Uugi) ema ja isa olid parasjagu üllatunud, kui õhtul nende poole ööbima jäädes oma otsusest rääkisin. Ristimisele eelnev küsitlemine oli sama päeva hommikul enne ristimist ja Linda isa tutvustas mind ja meie peret nõukogule/kogudusele, sest tema tundis meid.

Kuna see oli terve Liidu koosolek, siis oli vastuvõtmisel saalis palju inimesi. Ristimisteenistuse juures küll osalesid ainult asjatoimetajad, ei olnud suurt pealtvaatajaskonda. Ristitud oli mitu, no paar inimest oli vähemalt veel, aga ei mäleta, kes. Seda mäletan, et keegi oli Virumaalt. Pidulikeks jumalateenistusteks oli üüritud saal kesklinnas suhteliselt kiriku lähedal.“

PEAKOOSOLEKUTEL EHK KONVERENTSIDEL OSALENUTE MEENUTUSED III

Helju Rosin (90) osales 1940. aasta ja 1943. aasta konverentsidel.

„11.–16. juunil 1940 toimus Tallinnas SPA konverents, mis oli Eesti Vabariigi ajal viimane. Sõitsin bussiga üksi [Põltsamaalt] Jõgevale, et sealt koos teiste noortega rongiga edasi Tallinnasse minna. Jõgeva oli sel ajal peamiselt üks ainuke tänav. Minu jaoks oli rongisõit elamus – polnud varem rongiga sõitnud. Tallinnas olime mitu päeva, meid majutati kuhugi koolimajja.

Tallinna adventkirik tundus suur ja võimas. Rahvast oli väga palju. Küll olid ilusad laulud ja huvitavad kõned! Ma tegin märkmeid, kirjutasin kirjakohtad jm üles ning hiljem kodus kirjutasin konspekti veelkord ümber.

Kuulsin seal esimest korda inglise keelt. Imestasin, et ei kuule inglise keeles „r“ tähte, see tundus mulle nii imelik. Lisaks välismaalastele kõnelesid ka meie kohalikud inimesed.

Mäletan, et vaatasin meie adventkoguduse misjonikooli õpilasi ja Tallinna kirikut ja mõtlesin: tahaks ka siia õppima tulla.

Hingamispäeva hommikul toimus ristimine, kus olid peamiselt noored erinevatest kohtadest. Meid rivistati poodiumile.

Põltsamaalt oli kolm tütarlast – Helga Meidla, Amanda Saks ja mina (Helju Maikalu). Voldemar Viirsalu raamatu andmeil oli seal kokku 23 ristitavat.

Enne ristimist küsitleti meid pisut ja kuulates, et olen alles 14-aastane, taheti teada, kas mul vanemate luba on.

Põltsamaa noored 1940. aastal Tallinnas peakoosolekul, Helju keskel valge pluusiga.

Vastasin, et ema lubas, aga isa käest ma igaks juhuks ei küsinud, võib-olla ta keelab ära.

Meil olid valged maani ulatuvad ristimiskitlid seljas ja valged rätid peas. Räägiti, et esimene kord olid valged, varem olnud mustad. Meid ristis vend Eduard Mägi, kes hiljem läks Ameerikasse.

1944 KONVERENTS PÄRNUS

Saksa ajal oli SPA konverents Pärnus. Konverentsil käimiseks tuli võtta kohalikelt võimudelt luba, selleks tuli vormistada komandeering. Mul on see dokument veel alles. Võhma viis keegi koguduseliikmetest meid hobusega. Edasi sõitsime rongiga.

Konverents toimus 22.–24. juulini 1944. aastal Endla teatrisaalis. Eriti on meelde jäänud Lea Kõrgendi ja Ester Treieri duett – nende hääled sobisid niivõrd hästi. Küll see

oli ilus ja võimas selles saalis! Saal oli paksult rahvast täis. Hingamispäeva hommikul kõneles R. Vinglas, kes pärast konverentsi olude sunnil Eestist lahkus, samuti Eduard Mägi ja paljud teised meie jutlustajad. Noortejuht Valent Suve (Schön) oli lahkunud juba 1941, kui Balti sakslased ära saadeti.

Foto on pärit 1940. aasta Tallinna konverentsist Mere puiestee kirikus, vaatega saalile. Esireas istuvad pastorid. Paremalt neljas on pastor Eduard Mägi, kes viis läbi ristimistalituse.

Tagasitulekut mäletan ka hästi. Seal me sain paljude meie noortega tuttavaks. Tagasi sõitsime koos Tartu noortega, kogudusevanem oli ka nendega kaasas.

Eesti mõnes paigas möllas juba sõda, aga konverentsil valitses rahu. Adventliikumise algusest oli möödunud 100 aastat."

PEAKOOSOLEKUTEL EHKONVERENTSIDEL OSALENUTE MEENUTUSED IV

Lea Kõrgend (92), meenutab 1944. aasta konverentsi

„Üks paljudest koosviibimistest, kus osalesin, oli 1944. aasta konverents Pärnus. Laulsin seal 20-aastasena koos Ester Treieriga duetti „Mina ootan, järjest ootan“. Olime üheeadised. Temal oli ilus õrn soprani hääl, mina olin tugev alt. Hiljem õppisin kõrgemalt ka laulma. See oli tore aeg, minu nooruse aeg.

Pärnu konverents oli ilus ja kurb konverents. See toimus suures teatris, oli hiiglama hea kõlaga saal. Mikrofone tollal polnud ja nii oligi palju ilusam. Hääl hakkas kõlama. See oli sõja eel ka viimane konverents. Seal osalesid ka Mägi ja Thorbak, kes juba järgmisel päeval oma perega Rootsi sõitsid. Ka Ester Treier sõitis pärast konverentsi USAsse.

Pärast sõda oli meil esimene suurem kokkutulek Kohala mõisas. See oli Rakvere poolt organiseeritud, siis ei olnud selleks veel luba vaja. Mäletan, et seal oli väga tore mõisa hooldaja, ta lasi meil mõisahoone palkonil esineda ja andis pärast lilled. Terve mõisapark oli rahvast täis. See oli minu jaoks järgmine suurem kokkutulek.

Foto on hilisemast ajast, Lea laulab Tartus „Jeruusalemma“.

Edaspidi saime loa korraldada koguduste juubeleid (aastapäevi).

Juubel siin, juubel seal. Aasta jooksul käisime paljudes kohtades. Meil oli kombineeritud Tallinnas nii, et kunagi ei jäänud kogudus ilma koorijuhhi ja lauljateta, üks osa tohtis sõita, teine jäi Tallinna laulma. Meid oli päris palju. Käisime Pärnus palju, seal oli suur sõprusring. Tartus käisime vähemalt kord aastas, seal oli suur laulukoor, bassid olid nii võimsad.

Plaksutamine ei olnud vanasti moes, see oli häbiasi. Ei olnud ka pildistamine moes. Koosolekud olid vaiksed ja pühalikud. Meie, lauljad, ei liikunud poodiumilt kuhugi – terve teenistuse

aja istusime ees ja pärast läksime taha ruumi.

Minule on eriliselt meelde jäänud üks 1960ndatel toimunud imetore aastapäev. Seal oli palju jutlustajaid ja lauljaid. Ester Tamm ja Selma Liiv laulsid Mendelssohni „Oh kuis nii pea“.

Nad laulsid nii ilusti! Minu ema istus rõdul, õde Laimets ja vana õde Viirsalu nutsid. Ema ütles, et kõik oli nii ilus ja nii hästi õnnestunud. Saal oli trepist alla rahvast täis, hoov ja aed ka. Väga ilus ilm oli.“

Foto, millel on ka Lea Kõrgend, on tehtud Pärnu jaamas kaks päeva pärast konverentsi 1944. aastal. See oli esimene (ja viimane) suur konverents pärast sõda, mis toimus saksa ajal Pärnu suures teatrisaalis.

PEAKOOSOLEKUTEL EHK KONVERENTSIDEL OSALENUTE MEENUTUSED V

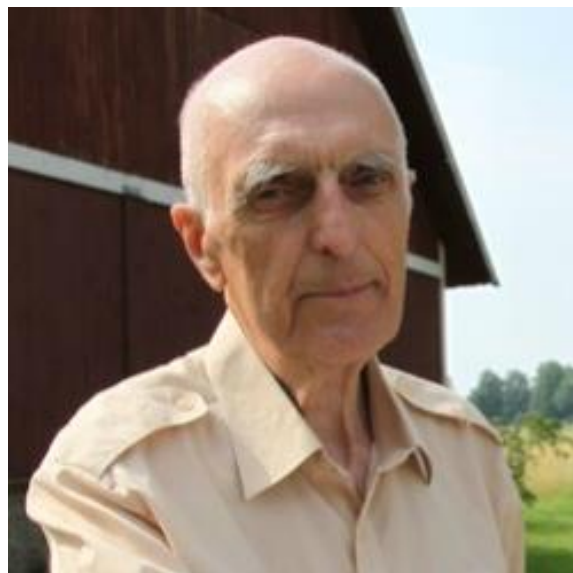
Viktor Noginovski (88), pastor emeeritus, meenutab konverentsidel osalemist nõukogude režiimi ajal. 1974. ja 1979. aasta konverentsidel valiti ta presbüterite nõukogusse.

„Olen osalenud mitmel konverentsil. 1979. aastal juhtisime koos Endel Danieliga konverentsi, mis toimus Tallinnas Mere puiesteel. Meie ülesanne oli juhtida hääletamisi, alustasime, juhtisime üldlaulu ja tegime palve.

Kohal oli ka Stepan Kulõški Moskvast, kes oli NSV Liidu adventkoguduste juht. Konverentsidel olid alati Moskvast vastavad esindajad kohal.

Konverentsi lõpus oli pidulik aktus ehk lõpetamine.

Lisaks saadikutele olid ka vabakuulajad, kes istusid rõdul ja all tagapinkidel, aga hääletamisest nad osa ei võtnud. Aga otsused olid juba valitsuse poolt ette kirjutatud – juba varem oli ette teada, kes peab saama esimeheks jne. Ega seal palju sellist vaba liikumist ei olnud. Usuasjade voliniku sõna oli määrav. Mõne inimese kohta ütles ta, et tema ei kõlba ja ei saa

ning sellega arvestati. Seda ma täpselt ei tea, kas meie liidu esimees käis isiklikult usuasjade voliniku juures ja seal arutati olulised punktid läbi või oli tagasiside kirjalik. Igatahes arvestati inimese minevikuga ja tema lojaalsusega valitsuse suhtes, see fakt oli arvestatav.

Pastoritel on olnud peakoosolekutel väga kopsakas roll, sest nemad annavad nõu ja mõneti suunavad konverentsi käiku. Seal tekivad võib-olla lahkhelid mõnes asjas. See on paratamatus. Aegade jooksul on üht-teist konverentsidel muutunud, aga inimlik faktor on alati olnud.“

SEITSMENDA PÄEVA ADVENTISTIDE KOGUDUSTE EESTI LIIDU PEAKOOSOLEKUD 1917-2016

I 22.–25.06.1917	Narva, Peetri Kiriku koolimaja
II 10.–12.09.1920	Tallinn
III 4.–6.05.1921	Tallinn, „Lootuse“ saal
ERAKORRALINE 19.12.1921	Tallinn, Gonsiori 6
ERAKORRALINE 27.06.1922	Tallinn, Gonsiori 6
IV 26.–28.07.1922	Tallinn, Kloostri 7
V 15.–20.05.1923	Tallinn, Estonia kontserdisaal
VI 11.–15.06.1924	Tallinn, Mere pst 14a
VII 19.–24.05.1925	Tartu, Uueturu 13, Bürgermusse saal
VIII 13.–18.07.1926	Tartu, Uueturu 13, Bürgermusse saal
IX 7.–13.06.1927	Tallinn, Mere pst 14a
X 20.–24.06.1928	Tartu, Uueturu 13, Bürgermusse saal
XI 18.–23.06.1929	Tallinn, Mere pst 14a
XII 12.–17.08.1930	Tartu, Lille 18
XIII 3.–7.06.1931	Tallinn, Mere pst 14a
XIV 29.06–01.07.1932	Tartu, Lille 18
XV 5.–9.07.1933	Tallinn, Mere pst 14a
XVI 4.–7.07.1934	Pärnu, Endla saal
XVII 30.05.–2.06.1935	Tallinn, Mere pst 14a
XVIII 26.–30.08.1936	Tallinn, Mere pst 14a
XIX 26.–30.05.1937	Tartu, Lille 18
XX 29.06.–4.07.1938	Tallinn, Mere pst 14a
XXI 19.07.–24.07.1939	Tartu, Lille 18 ja Vanemuise kontserdisaal
XXII 11.–16.06.1940	Tallinn, Mere pst 14a
XXIII 24.–27.09.1942	Tallinn, Mere pst 14a
XXIV 11.–14.07.1943	Tallinn, Mere pst 14a
XXV 23.–25.06.1944	Pärnu, Endla saal
XXVI 23.–24.06.1969 ja 22.12.1969	Tallinn, Mere pst 14a
XXVII 18.10.1974	Tallinn, Mere pst 3 (endine 14a)
XXVIII 14.–15.06.1979	Tallinn, Mere pst 3
XXIX 29.06.1984	Tallinn, Mere pst 3
XXX 17.07.1989	Tallinn, Mere pst 3
XXXI 28.–30.05.1992	Tallinn, Mere pst 3
XXXII 4.–5.05.1995	Tartu, Lille 18
XXXIII 21.–23.05.1998	Tartu, Lille 18
XXXIV 11.–12.2001	Tartu, Lille 18

XXXV 2.–4.09.2004 Tartu, Lille 18
XXXVI 7.–9.06 2007 Tartu, Lille 18
XXXVII 5.–7.08.2010 Tartu, Lille 18
XXXVIII 15.–17.08.2013 Tartu, Lille 18
XXXIX 10.–12.06.2016 Tartu, Lille 18 ja Vanemuise kontserdisaal

1995. AASTAST ALATES ON KÕIK PEAKOOSOLEKUD TOIMUNUD TARTUS

